Súd:	Krajský súd Bratislava
Spisová značka:	7Co/48/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu:	1398898781
Dátum vydania rozhodnutia:	29. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	Mgr. Adela Unčovská
ECLI:	ECLI:SK:KSBA:2023:1398898781.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Adely Unčovskej a členov senátu JUDr. Mariany Harvancovej a Mgr. Niny Dubovskej, v spore žalobkyne: A. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, C., zastúpenej: JUDr. Milan Marušin, advokát so sídlom Karloveská 6C, Bratislava, IČO: 30 796 105, proti žalovanej: D. E. A., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom F. XX, C., o určenie neplatnosti kúpnych zmlúv, na odvolanie žalobkyne proti rozsudku bývalého Okresného súdu Bratislava III zo dňa 24.09.2021, č.k. 7C/143/1998-931, takto

r o z h o d o l :

I. Rozsudok súdu prvej inštancie sa v napadnutej časti p o t v r d z u j e.

II. Žalovaná n e m á n á r o k na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala, aby súd určil neplatnosť kúpnej zmluvy uzatvorenej dňa 10.01.1995 medzi G. B., H. F. ako predávajúcou a žalovanou ako kupujúcou, ktorou boli prevedené nehnuteľnosti nachádzajúce sa v k.ú. C.: parc. č. XX/X záhrada o výmere 2 270 m2, parc. č. XX/X zastavaná plocha o výmere 424 m2, parc. č. XXX trávnatý porast o výmere 72 m2, parc. č. XXXX/X trávnatý porast o výmere 514 m2, parc. č. XXXX/X trávnatý porast o výmere 3 017 m2, združené parcely č. XXX orná pôda o výmere 1 400 m2, parc. č. XXX orná pôda o výmere 806 m2, parc. č. XXX orná pôda o výmere 1 331 m2, parc. č. XXX orná pôda o výmere 2 762 m2, parc. č. XXX orná pôda o výmere 888 m2, parc. č. XXX orná pôda o výmere 1 039 m2, parc. č. XXX orná pôda o výmere 1 953 m2, podiel 6/704 zo spoločného lesa vedeného na LV č. XXX, podiel 6/704 zo spoločného lesa vedeného na LV č. XXX; a neplatnosť kúpnej zmluvy uzatvorenej dňa 20.04.1995 medzi G. B., H. F. ako predávajúcou a žalovanou ako kupujúcou, ktorou boli prevedené nehnuteľnosti v k.ú. C.: parc. č. XXXX/X orná pôda o výmere 17 219 m2 v podiele 1/2, pričom predmetom prevodu bol spoluvlastnícky podiel 1/4, parc. č. XXXX trávnatý porast o výmere 457 m2, parc. č. XXXX trávnatý porast o výmere 4 251 m2 v podiele 1/2 (ďalej spolu len „sporné kúpne zmluvy“ alebo „kúpna zmluva zo dňa 10.01.1995“ a „kúpna zmluva zo dňa 20.04.1995“) (výrok I.), žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok II.) a zastavil konanie o návrhu žalobkyne na nariadenie predbežného opatrenia zo dňa 13.12.2006 doplnenom dňa 21.02.2008 (výrok III.).

2. Rozhodnutie vo veci samej právne odôvodnil ust. § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a ust. § 37 ods. 1, § 38 ods. 2, § 39 a § 41a zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“) a vecne tým, že vo veci určenia neplatnosti sporných kúpnych zmlúv nebol daný naliehavý právny záujem na ich určení a ak by súd prvej inštancie určil ich neplatnosť, malo by to za následok ďalší súdny spor o určenie, že nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv patria do dedičstva po zomrelej matke (G. B., H. F.). V priebehu celého sporu žalobkyňa netvrdila žiadne skutočnosti, ktorými by danosť naliehavého právneho záujmu

na určení neplatnosti sporných kúpnych zmlúv odôvodňovala, napriek tomu sa súd prvej inštancie zaoberal ich posúdením. Poukázal na to, že jedným z dôvodov neplatnosti právneho úkonu podľa ust. § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka je situácia, keď právny úkon urobila fyzická osoba konajúca v duševnej poruche, ktorá ju robila na tento konkrétny právny úkon neschopnou. Určeniu, že určitý právny úkon je podľa ust. § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka neplatný, musí predchádzať bezpečné zistenie, že účastník právneho úkonu v čase, keď právny úkon urobil, nedokázal posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládnuť; na zistenie týchto skutočností sa vyžaduje znalecký posudok a dôkazné bremeno nesie žalobca, ktorý tvrdí, že právny úkon konajúcej osoby je podľa ust. § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka neplatný. V danom prípade sa žalobkyňa domáhala, aby súd určil, že sporné kúpne zmluvy, uzatvorené medzi žalovanou a matkou žalobkyne, sú neplatné z dôvodu, že matka v čase, kedy tieto právne úkony robila, konala v stave duševnej poruchy, ktorá ju robila neschopnou posúdiť následky svojho konania. Žalobkyňa (resp. aj pôvodní žalobcovia 2/ a 3/) v konaní neprodukovali taký dôkaz, ktorým by bezpečne a jednoznačne preukázali splnenie podmienok neplatnosti právneho úkonu podľa ust. § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Žalobkyňa tvrdila, že požiadala o vyhotovenie znaleckého posudku I. A. G. z odboru psychiatrie, takýto znalecký posudok súdu prvej inštancie ale nepredložila. Tvrdenia žalobkyne o duševnej poruche ich matky boli výlučne opreté o jej zdravotnú dokumentáciu, chorobopis a výsluch I. J. - ošetrujúcej lekárky v domove dôchodcov. Záver o začínajúcej demencii matky, resp. o simplexnom dementnom syndróme, nemožno stotožniť s bezpečným a jednoznačným zistením, že matka v čase podpisu sporných kúpnych zmlúv trpela duševnou poruchou. Žalobkyňa tak nepreukázala existenciu duševnej poruchy matky v čase podpisu sporných kúpnych zmlúv a neuniesla dôkazné bremeno. Z výsluchu súdnej znalkyne Mgr. Daniely Novosádovej, ktorá skúmala ručné písmo matky, vyplýva, že ak aj matka trpela demenciou, tá sa v jej ručnom písme vôbec neprejavila. Za nepreukázané tvrdenia súd prvej inštancie považoval aj to, že matka trpela vynechávaním pamäte, že bola psychicky labilná, trpela apatiou, nezáujmom a ľahostajnosťou voči okoliu. Naopak, zo zdravotnej dokumentácie matky a výsluchu svedkyne I. J. vyplývalo, že matka bola sociabilná, teda dobre fungujúca v sociálnom prostredí a bez porúch správania. Aj keď bolo preukázané, že matka užívala proti bolestiam kĺbov alnagon, nebolo preukázané tvrdenie žalobkyne, že to mohlo mať vplyv na psychické stavy, pričom toto tvrdenie žalobkyňa uviedla len v rovine hypotézy. Ďalším žalobkyňou namietaným dôvodom neplatnosti sporných kúpnych zmlúv bola celkovo absencia vôle matky, prípadne absencia slobodnej vôle matky, keďže žalovaná mala konať za matku. V prvom rade žalobkyňa spochybňovala existenciu vôle matky uzatvoriť sporné kúpne zmluvy tvrdením, že žalovaná vedela napodobniť podpis ich matky, a teda naznačovala, že matka sporné kúpne zmluvy vôbec nepodpísala a nezachytávajú vôľu ich matky. Závery Znaleckého posudku č. 2/2014 súdnej znalkyni I. K. J. (ďalej len „Znalecký posudok č. 2/2014“) však tvrdenia žalobkyne vyvrátili, keďže tá potvrdila pravosť podpisov. Navyše, oba podpisy matky strán sporu na sporných kúpnych zmluvách boli v jednom prípade overené notárom a v druhom prípade matrikou, pričom námietky žalobkyne ohľadom spôsobu a procesu ich overenia vychádzali len z jej domnienok a okolností súvisiacich s uzatváraním kúpnej zmluvy medzi pôvodnou žalobkyňou 2/ a matkou v 10/1995. Súd prvej inštancie bol toho názoru, že z vykonaného dokazovania nebol zistený taký objektívny skutkový stav, z ktorého by bolo možné dovodiť, že pri sporných kúpnych zmluvách absentovala slobodná a vážna vôľa matky strán sporu sporné kúpne zmluvy uzavrieť. Ďalší žalobkyňou tvrdený dôvod neplatnosti sporných kúpnych zmlúv bol ten, že podľa ust. § 41a ods. 2 Občianskeho zákonníka išlo o zastreté právne úkony, teda že v skutočnosti išlo o darovacie zmluvy (nie kúpne zmluvy) a že žalovaná nikdy svojej matke nevyplatila kúpnu cenu z titulu uzatvorených sporných kúpnych zmlúv. Žalovaná na preukázanie splnenia svojej povinnosti predložila potvrdenie o prevzatí hotovosti zo dňa 03.06.1995, ktoré bolo opatrené podpisom matky, ktorý bol Znaleckým posudkom č. 2/2014 vyhodnotený ako pravý podpis matky. Z potvrdenia vyplývalo, že žalovaná uhradila kúpne ceny z oboch sporných kúpnych zmlúv v hotovosti dňa 29.04.1995 vo výškach určených spornými kúpnymi zmluvami. Zároveň táto skutočnosť bola potvrdená aj svedeckou výpoveďou I. B. (sestry strán sporu), ktorá bola prítomná pri odovzdávaní hotovosti žalovanou ich matke. Prílohami oboch sporných kúpnych zmlúv boli aj znalecké posudky na ohodnotenie ceny nehnuteľností, na základe čoho nebolo možné dôvodiť ani to, že dojednané kúpne ceny by boli v rozpore so všeobecnými právnymi predpismi, čím by bola daná ich neplatnosť podľa ust. § 40a Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na vyššie uvedené nemal súd prvej inštancie za to, že bola daná neplatnosť sporných kúpnych zmlúv podľa ust. § 41a ods. 2 Občianskeho zákonníka. Posledný žalobkyňou tvrdený dôvod neplatnosti mal vyplývať z konania žalovanej, spočívajúceho v očierňovaní súrodencov, izolovaním matky pred ostatnými súrodencami, resp. využitím povahy a veku matky na prevod nehnuteľnosti, a to všetko pod rúškom rozpornosti s dobrými mravmi podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka. V danom prípade však z vykonaného dokazovania nevyplývalo, že by žalovaná očierňovala súrodencov- z výpovede pôvodnej žalobkyne 2/

vyplývalo, že matka nebola rada, keď pôvodná žalobkyňa 2/ prišla na návštevu, pričom ona samotná rodičov od r. 1980 nenavštevovala vôbec. Tvrdenie o izolovaní matky súd prvej inštancie vyhodnotil ako účelové, pretože samotná žalobkyňa nespochybňovala to, že o matku neprejavovala značný záujem, že sa o matku nestarala a túto starostlivosť prevzala v plnom rozsahu práve žalovaná. Na základe vyššie uvedeného súd prvej inštancie nemohol skonštatovať, že by konanie žalovanej predchádzajúce uzatvoreniu sporných kúpnych zmlúv bolo možné hodnotiť ako rozporné s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka). Súd prvej inštancie tak dospel k záveru, že nebol daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti sporných kúpnych zmlúv podľa ust. § 138 písm. c) CSP (pozn. odvolacieho súdu: správne má byť ust. § 137 písm. c) CSP), ako aj to, že neboli dané podmienky pre vyslovenie neplatnosti sporných kúpnych zmlúv, preto považoval žalobu žalobkyne za nedôvodnú a zamietol ju. Súd prvej inštancie nepovažoval za potrebné a hospodárne vykonať všetky stranami sporu navrhnuté dôkazy, preto nevykonal dôkaz na návrh žalobkyne na posúdenie zdravotného stavu ich matky odborníkom z geriatrie (podanie zo dňa 20.07.1999), keďže takýmto dôkazným prostriedkom by nebolo bezpečne a jednoznačne konštatované, či matka trpela alebo netrpela duševnou poruchou, zdravotná dokumentácia bola čiastočne preskúmaná a vyjasnená aj výpoveďou I. J.. Žalobkyňa deklarovala, že znalecký posudok ohľadom duševného stavu dala vyhotoviť I. G., nikdy ale nevysvetlila, prečo tento znalecký posudok nepredložila ako dôkaz. Následne žalobkyňa podaniami zo dňa 12.12.2018 a 17.10.2019 žiadala vyhotoviť súkromný znalecký posudok na preskúmanie písma matky, na čo však ňou zvolená súdna znalkyňa vyžadovala súdny spis, ktorý jej bol zaslaný a ňou vrátený súdu prvej inštancie dňa 16.04.2021 s tým, že neobdržala objednávku na vyhotovenie súkromného znaleckého posudku. Následne žalobkyňa podaním zo dňa 13.05.2021 opätovne požiadala o zapožičanie súdneho spisu súdnej znalkyni, avšak súd prvej inštancie tejto jej žiadosti nevyhovel, keďže skutočnosti týkajúce sa podpisov matky strán sporu, vrátane jej zdravotného stavu, považoval za zodpovedané Znaleckým posudkom č. 2/2014 a následnou výpoveďou súdnej znalkyne I. K. J.. Súd prvej inštancie nevykonal ani žalovanou navrhované dôkazy, a to výsluch svedkov notára a matrikárky, ktorí overovali pravosť podpisov, keďže proces a spôsob overenia podpisov matky, ktorých pravosť bola preukázaná Znaleckým posudkom č. 2/2014, bol spochybnený len domnienkami žalobkyne, pričom dôkazné bremeno na preukázanie svojich domnienok niesla žalobkyňa a nie žalovaná. Pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania prihliadol súd prvej inštancie na žalobkyňou tvrdené dôvody hodné osobitného zreteľa, a to najmä na jej osobné a majetkové pomery, keďže jej jediným príjmom je starobný dôchodok v sume 553 eur, z ktorého hradí všetky náklady spojené s bývaním, stravovaním, ako aj náklady na lieky a ošatenie, a preto aj napriek tomu, že žalovaná bola v spore úspešná, na základe čoho by jej podľa ust. § 255 ods. 1 CSP patril nárok na náhradu trov konania, jej tento nárok podľa ust. § 257 CSP nepriznal. Žalobkyňa (spolu s pôvodnou žalobkyňou 2/) podaním z 13.12.2006 žiadali, aby súd prvej inštancie vyhlásil predbežné opatrenie o zákaze manipulácie s predmetnými pozemkami a dal vyznačiť plomby na LV č. XXX, XXX, XXX L. XXX pre k.ú. C.. Toto podanie žalobkyňa doplnila dňa 21.02.2008 a žiadala, aby súd prvej inštancie nariadil predbežné opatrenie, ktorým určí, že žalovaná nie je oprávnená nakladať s nehnuteľnosťami, vykonávať akékoľvek stavebné úpravy, scudzovať, uzavrieť k nehnuteľnostiam nájomné, záložné a iné zmluvy obmedzujúce vlastnícke právo, a to konkrétne k nehnuteľnostiam na LV č. XXX, XXX, XXX L. XXX pre k.ú. C.. Žalobkyňa na pojednávaní dňa 08.06.2011 zobrala svoj návrh na nariadenie predbežného opatrenia späť, pričom ani o tomto späťvzatí nebolo ku dňu rozhodnutia súdom prvej inštancie rozhodnuté; súd prvej inštancie preto podľa ust. § 145 CSP (v spojení s čl. 4 CSP) konanie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia podanom dňa 13.12.2006 a doplnenom dňa 21.02.2008 zastavil.

3. Proti rozhodnutiu (podľa obsahu odvolania v zamietajúcom výroku I. a v závislom výroku II. o trovách konania) podala žalobkyňa v zákonnej lehote odvolanie z dôvodu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. e), f) a h) CSP, t.j. že súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočnosti, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Nesprávnosť právneho posúdenia veci vo výroku I. napadnutého rozhodnutia odôvodnila žalobkyňa tým, že nesúhlasí, že nebol daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti sporných kúpnych zmlúv pretože, ak by súd prvej inštancie určil ich neplatnosť, už samotné posúdenie, že sporné kúpne zmluvy sú neplatné, by samo o sebe postačovalo na to, aby nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv, mohli byť predmetom dedičského konania po zomrelej matke. Nie je preto dôvod, aby bola podaná žaloba na určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, čím je preukázaná danosť naliehavého právneho záujmu v zmysle ust. § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. (ďalej len „OSP“), resp. § 137 písm. c) CSP a opodstatnenosť takejto žaloby na určenie neplatnosti sporných

kúpnych zmlúv. Žalobkyňa považovala za neuveriteľné, že počas 23-ročnej dĺžky súdneho sporu v žiadnom z rozhodnutí súd ani v náznaku neuviedol, že nie je daný naliehavý právny záujem na podaní žaloby a mala za to, že právna argumentácia o nepreukázaní naliehavého právneho záujmu je zastávaná iba terajším zákonným sudcom, pretože práve naopak, Krajský súd v Bratislave v bode 14. uznesenia zo dňa 28.06.2017 uvádzal, že v danej veci je možné zhodnúť sa s názorom súdu prvej inštancie o splnení procesného predpokladu podľa ust. § 80 písm. c) OSP v znení účinnom do 30.06.2016 spočívajúceho v tom, že v prípade určenia neplatnosti napadnutých sporných kúpnych zmlúv by bol predmet kúpy (nehnuteľnosti) predmetom dedičského konania po matke žalobkyne a žalovanej a poukázala na flagrantné porušenia zásady hospodárnosti konania. Všetky právne posúdenia súdu prvej inštancie v tejto veci uvedené v bodoch 19. – 31. odôvodnenia považuje žalobkyňa za nesprávne, keďže vychádzajú z nesprávnych skutkových zistení súdu prvej inštancie (svojvoľné závery o zdravotnom stave matky žalobkyne, pochybnosti o Znaleckom posudku č. 2/2014 a o vysvetleniach znalkyne na pojednávaní, pochybnosti o dôkazných prostriedkoch preukazujúcich úhradu kúpnych cien podľa sporných kúpnych zmlúv a nenájdenie žiadnej hotovosti po smrti matky z ich úhrady, pričom žalobkyňa trvala na tom, že išlo o zastreté právne úkony a obe sporné kúpne zmluvy boli v skutočnosti darovacími zmluvami. Žalobkyňa tak mala za to, že zo strany súdu prvej inštancie došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci (§ 365 ods. 1 písm. h) CSP). Ďalej mala za to, že súd prvej inštancie nevykonal všetky navrhnuté dôkazy potrebné pre zistenie rozhodujúcich skutočností (§ 365 ods. 1 písm. e) CSP) a nestotožňuje sa s odmietnutím ňou navrhovaného vyhotovenia súkromného znaleckého posudku na preskúmanie pravosti podpisov matky na sporných kúpnych zmluvách. Oznámenie o tom, že žalobkyňa dá vyhotoviť súkromný znalecký posudok a o znalcovi, ktorý ho bude vyhotovovať (súdna znalkyňa I. L. M.) bolo súdu prvej inštancie zaslané dňa 26.10.2018, následne žalobkyňa žiadosťou zo dňa 12.12.2018 žiadala súd prvej inštancie, aby zaslal podkladový materiál na adresu znalkyne. Znalecký posudok chcela dať žalobkyňa vyhotoviť najmä z dôvodu, že Znalecký posudok č. 2/2014 nielen podľa jej názoru, ale aj podľa názoru Krajského súdu v Bratislave neobstojí, keď v bode 17. odôvodnenia uznesenia uviedol, že na to, aby mohol súd prvej inštancie znalecký posudok zodpovedne hodnotiť, nesmie sa znalec obmedziť vo svojom posudku výlučne na podanie odborného záveru – súd prvej inštancie musí mať možnosť vedieť, z ktorých zistení znaleckého posudku znalec vychádzal, akou cestou k takýmto zisteniam dospel a na základe akých úvah dospel k svojmu rozhodnutiu a zároveň uložil prvoinštančnému súdu povinnosť po vrátení veci sa zaoberať uvedenými skutočnosťami vo vzťahu k námietkam žalobkyne. Prvoinštančný súd túto úlohu vyriešil tak, že predvolal znalkyňu I. K. J. na pojednávanie na deň 26.09.2018, kde na zásadné otázky právneho zástupcu žalobkyne sa vyjadrila znalkyňa I. J. veľmi neurčito alebo sa odpovediam na ne vyhla a keď sa jej právny zástupca žalobkyne na pojednávaní pýtal, prečo sa znalkyňa nevyjadrila ku skutočnosti zrejmej z podkladových materiálov k Znaleckému posudku č. 2/2014, kde p. G. B. sama uvádzala, že píše veľmi ťažko s rukou, ktorá ledva drží pero, keď na pojednávaní uviedla, že berie do úvahy aj zdravotný stav pisateľa a prečo sa nevyjadrila k veku pisateľa, znalkyňa v odpovedi uviedla, že človek, ktorý má napr. reumatizmus, píše rôzne - raz lepšie a raz horšie, lebo niekedy tá choroba „povolí“. K veku p. G. B. odpovedala znalkyňa iba to, že ho brala do úvahy, hoci v Znaleckom posudku č. 2/2014 ho vôbec nerieši. Znalkyňa I. J. na pojednávaní sama od seba jednoznačne skonštatovala, že p. G. B. nebola dementná a ozrejmovala charakteristiku písma dementnej osoby, teda písmoznalkyňa I. J. sa na pojednávaní bez akýchkoľvek pochybností vyjadrovala o skutočnostiach, na ktoré je potrebné lekárske vzdelanie a navyše s vedomím, že v súdnom spise, ktorý mala k dispozícií, sú založené lekárske záznamy od ošetrujúcej psychiatričky I. J., kde táto takmer v každom jej zázname o vyšetrení konštatuje jej diagnózu „simplexný dementný syndróm“. Na priamu otázku právneho zástupcu žalobkyne, kde v Znaleckom posudku č. 2/2014 sa znalkyňa vyjadrovala k veku a zdravotnému stavu, znalkyňa I. J. odpovedala, že k zdravotnému stavu sa nebolo potrebné vyjadrovať, keďže pisateľka trpela tými istými ochoreniami aj pri písaní sporných aj porovnávacích zápisov, podpisov a že podpisy, ktoré majú charakter ručného písma pisateľky sa počas dlhých rokov nemenia. Potom však na otázku právneho zástupcu žalobkyne, aby sa vyjadrila k skutočnosti, že posudzované podpisy na sporných kúpnych zmluvách opticky pôsobia uhladenejšie a menej roztrasenejšie ako podpisy, ktoré uskutočnila p. G. B. v skoršom období, napr. podpis v overovacej knihe Obvodného úradu Stupava (PM č. 9), znalkyňa I. J. odpovedala vyhýbavo, že to je kľudne možné a celú jej odpoveď argumentačne založila na momentálnom psychickom stave staršej osoby. Žalobkyňa mala za to, že vysvetlenie znalkyne o „lucidných“ chvíľkach, kedy sa starému človeku jeho podpis zrazu zmení na uhladený, nemôže v takejto závažnej veci ako odborné vyjadrenie obstáť, a to aj s ohľadom na skutočnosť, že sama znalkyňa priznala, že analýzou a porovnávaním sporných podpisov s porovnávacími materiálmi p. G. B. zistila aj rozdielne znaky. Pokiaľ ide o súdnu znalkyňu I. M., tá svojim podaním zo dňa 16.12.2019 žiadala zaslať súdny spis na jej adresu, pričom objasnila

dôvody, pre ktoré je skúmanie podkladového materiálu nahliadaním do spisu v budove súdu pre súdneho znalca nerealizovateľné, tento jej súd prvej inštancie zaslal až dňa 18.09.2020, čo nedal na vedomie právnemu zástupcovi žalobkyne a o tom, že súdna znalkyňa I. M. mala doručený súdny spis za účelom vyhotovenia súkromnoznaleckého posudku, sa dozvedel až dňa 11.05.2021, keď mu bolo súdom prvej inštancie doručené oznámenie súdnej znalkyne o tom, že na výzvu súdu prvej inštancie vracia súdny spis bez vyhotovenia znaleckého posudku. Veľký časový odstup a pracovná vyťaženosť znalkyne I. M. spôsobili nedorozumenie týkajúce sa vrátenia súdneho spisu, preto žalobkyňa opakovane požiadala 13.05.2021 o zaslanie spisu súdnej znalkyni I. M. a súčasne navrhla odročiť pojednávanie stanovené na deň 09.06.2021 s tým, že trvá na vyhotovení súkromnoznaleckého posudku v zmysle ust. § 209 CSP na určenie pravosti podpisov p. G. B. na sporných kúpnych zmluvách. Nedorozumenie pri vrátení spisu súdu prvej inštancie potvrdila aj samotná znalkyňa I. M. podaním zo dňa 25.08.2021 a právny zástupca žalobkyne na pojednávaní dňa 17.09.2021 opätovne oznámil súdu prvej inštancie, že žalobkyňa trvá na vyhotovení súkromného znaleckého posudku a žiada zaslať súdny spis znalkyni I. M.. Nový zákonný sudca na prvom pojednávaní dňa 17.09.2021 napriek tomu vyhlásil dokazovanie za skončené a znemožnil tak vyhotovenie tohto znaleckého posudku. Odvolaciu námietku, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam zdôvodnila žalobkyňa tým, že nesúhlasí so závermi súdu prvej inštancie, že žalovaná uhradila kúpnu cenu matke, pretože potvrdenie zo dňa 03.06.1995 nie je možné považovať za relevantný dôkaz o úhrade kúpnych cien, pretože je napísané na počítači alebo písacom stroji a matka žalobkyne v čase, kedy malo byť toto potvrdenie písané, bola už nevládna a umiestnená v Domove dôchodcov v Stupave, je preto vylúčené, aby ho písala ona, a podpis na tomto potvrdení nie je úradne osvedčený. Ak ho matka žalobkyne vôbec podpísala, nemusela vedieť, čo podpisuje a mohlo jej to byť zo strany žalovanej len predložené na podpis, navyše v konaní bolo aj zdravotnou dokumentáciou preukázané, že matke žalobkyne bol predpisovaný utlmujúci liek alnagon. Svedecká výpoveď I. B. je podľa žalobkyne účelová z dôvodu, že žalovaná pre dcéru I. B. vybavila u matky žalovanej predaj resp. darovanie nehnuteľností. Z výpovede svedkyne nie je zrejmé, koľko žalovaná matke žalobkyne platila a počas celého súdneho konania sa nepodarilo hodnoverne preukázať, čo matka žalovanej s tak veľkou sumou peňazí urobila. V každom domove dôchodcov sú pravidlá, že hotovosť v takejto výške sa neukladá na izbách. Súd prvej inštancie mal tiež za preukázané, že matka žalobkyne v dôsledku tam uvedených chorôb mala sťažené podmienky na písanie, mala tzv. drevenú (ťažkú) ruku, ale následne uvádza, že z výsluchu znalkyne I. J. vyplynulo, že uvedený zdravotný stav matky brala pri vyhotovovaní Znaleckého posudku č. 2/2014 pri skúmaní pravosti podpisu do úvahy; toto zistenie súdu prvej inštancie je v príkrom rozpore s tvrdením znalkyne na pojednávaní dňa 26.09.2018, kde uviedla, že k zdravotnému stavu pisateľky (matky žalobkyne) sa nebolo potrebné vyjadrovať. Súd prvej inštancie sa zaoberal zdravotným stavom matky žalobkyne, uvádzal aj popis zdravotných záznamov psychiatričky I. J., z ktorých vyplýva, že na 5 vyšetreniach v r. 1995 – 1996 psychiatrička konštatuje simplexný dementný syndróm matky, pri jej výsluchu jej samosudca na pojednávaní oznámil, aby na otázky právneho zástupcu žalobkyne neodpovedala, čím znemožnil, aby osoba s odbornými znalosťami (ošetrujúci psychiater matky žalobkyne) odpovedala na zásadné otázky (§ 365 ods. 1 písm. f) CSP). Na základe uvedeného žalobkyňa navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. K odvolaniu žalobkyne sa vyjadrila žalovaná v podaní zo dňa 01.12.2021, v ktorom uviedla, že rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za správne. Stotožnila sa so záverom súdu prvej inštancie o absencii naliehavého právneho záujmu a mala rovnako za to, že ak by súd určil neplatnosť sporných kúpnych zmlúv, malo by to za následok ďalší súdny spor o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva. Poukázala na to, že za dobu súdneho sporu nastali rôzne zmeny identifikácie nehnuteľností, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv, zmeny čísla parciel, ich výmer, bola uzatvorená zámenná zmluva s obcou C., ku ktorej zrušeniu by muselo prísť a tiež prišlo k zmene dedičov, pretože jeden dedič po smrti matky zomrel a do prípadného dedičského konania o novoobjavenom dedičstve by mal súd rozhodnúť namiesto zomrelého dediča o pribratí jeho manželky a detí. Žalobkyňa v odvolaní síce uvádza, že sa nestotožňuje s nevykonaním viacerých navrhnutých dôkazov, avšak konkretizovala len nevykonanie vyhotovenia znaleckého posudku na preskúmanie pravosti podpisov matky. Názor žalobkyne, že súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, je nedôvodný, pretože súd prvej inštancie vec opätovne prejednal, vykonal dokazovanie oboznámením sa s množstvom listinných dôkazov, výsluchom strán sporu, súdnej znalkyne I. J., svedkov I. J. a I. B. a zopakovala závery súdu prvej inštancie o tom, že dôvody neplatnosti sporných kúpnych zmlúv neboli preukázané a že žalovaná preukázala splnenie svojej povinnosti vyplývajúcej zo sporných kúpnych zmlúv zaplatiť kúpnu cenu potvrdením o prevzatí hotovosti zo dňa 03.03.1995, pričom podpis na potvrdení bol znalkyňou vyhodnotený ako pravý, čo bolo potvrdené

aj svedeckou výpoveďou I. B.. To, či je potvrdenie napísané na počítači alebo na písacom stroji, nemá vplyv na pravdivosť jeho obsahu, podpis matky bol Znaleckým posudkom č. 2/2014 vyhodnotený ako pravý (uvedené potvrdila aj svedkyňa I. B.) a skutočnosť, že sa po smrti matky v jej pozostalosti peniaze nenašli, nezakladá nárok na spochybnenie uvedeného potvrdenia, ktoré je relevantným dôkazom. Žalobkyňa citovala časť výsluchu znalkyne I. K. J. na pojednávaní dňa 26.09.2018, k čomu žalovaná vyslovila názor, že manipulatívnou redukciou tejto časti výsluchu na tvrdenie, že znalkyňa sa vyjadrila, že „k zdravotnému stavu pisateľky (matky) sa nebolo potrebné vyjadrovať" a z toho tvrdenia vyvodila oprávnenosť odvolacieho dôvodu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f) CSP, považovala za nedôvodné. Pokiaľ ide o zdravotný záznam I. J., v ktorých konštatuje simplexný dementný komplex, žalovaná poukázala na výsluch I. N. J. dňa 14.12.2018, z ktorého vyplynulo, že simplexná demencia znamená, že pacientka má postihnuté funkcie intelektové, pamäťové a emočné a tiež, že u klientov v domove dôchodcov neposudzovala ich rozpoznávacie a vôľové schopnosti, keďže bola zmeraná na to, ako sa medzi sebou správajú. Žalovaná považovala skutkové zistenia súdu prvej inštancie v časti bodov 22. a 23. odôvodnenia za správne, a teda nie je založená vada podľa ust. § 365 ods. 1 písm. f) CSP. Dodala, že odvolanie žalobkyne považuje za účelové a žalobkyňa neuvádza nič, čím by spochybnila vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia a navrhla, aby odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil.

5. K vyjadreniu žalovanej sa podaním zo dňa 13.12.2021 vyjadrila žalobkyňa, ktorá uviedla, že už samotné posúdenie súdu prvej inštancie, že sporné kúpne zmluvy sú (absolútne) neplatné, by postačovalo na to, aby nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv, mohli byť predmetom dedičského konania po zomrelej matke. Je podľa žalobkyne zarážajúce, že žalovaná pred skončením konania na prvom stupni (vklad bol právoplatný dňa 06.11.2020) darovala predmetné nehnuteľnosti svojmu synovi D. I. A., z ktorej skutočnosti teraz odvodzuje neexistenciu naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti sporných kúpnych zmlúv, pričom súdne konanie prebieha 23 rokov. Žalovaná obhajuje potvrdenie matky zo dňa 03.06.1995 o úhrade kúpnych cien, pričom sa vôbec nevyjadrila ku skutočnostiam, na ktoré žalobkyňa poukazuje v odvolaní, že matke bol predpisovaný utlmujúci liek alnagon a že jej ho prinášali na jej žiadosť aj jej deti, čo potvrdila bývalá žalobkyňa 2/ p. G. F. a aj svedkyňa I. B.. Navyše, ak žalovaná tvrdí, že sa ako jediná o matku starala a pravidelne ju navštevovala, ako je možné, že nevie, na čo matka sumu 181.990 Sk použila. Súd prvej inštancie podľa žalobkyne nemal na základe potvrdenia dospieť k skutkovému zisteniu o úhrade kúpnych cien. Pokiaľ ide o otázku, či znalkyňa I. K. J. brala alebo nebrala do úvahy zdravotný stav matky, žalobkyňa uviedla, že nič účelovo neredukovala a neselektovala a že všetky tvrdenia uvedené v odvolaní vychádzajú buď zo Znaleckého posudku č. 2/2014 alebo z výpovede znalkyne na pojednávaní. Žiadne poznámky súdnej znalkyne, z ktorých súdu prvej inštancie citovala na pojednávaní, že pisateľka mala koxatrózu, reumatizmus, ochorenie žlčníka, pečene, obličiek, priedušiek a zomrela na karcinóm peritonea, nemôžu podľa názoru žalobkyne svedčiť o tom, že zdravotný stav brala znalkyňa do úvahy. Súd prvej inštancie v bode 10. odôvodnenia tvrdí, že mal za preukázané, že matka žalobkyne mala sťažené podmienky na písanie a mala tzv. drevenú ruku, s ktorou skutočnosťou sa znalkyňa mala v posudku vysporiadať a v tejto súvislosti poukázala žalobkyňa na dva podpisy matky žalobkyne - na podpis SM č. 1 (podpis na spornej kúpnej zmluve z 10.01.1995) a porovnávací podpis č. PM 9 (podpis v overovacej knihe Obvodného úradu v Stupave) v Znaleckom posudku č. 2/2014, ktoré sú pre laika hneď na prvý pohľad odlišné. Žalobkyňa sa pýtala, že keď jej matka písala rukou dlhú stranu, na čo sa aj znalkyňa I. J. vo svojej výpovedi odvoláva, prečo bolo potrebné jej Potvrdenie o úhrade kúpnej ceny, ktoré obsahovalo 10 riadkov textu, napísať na počítači alebo písacom stroji niekým iným. Zdôraznila, že sama žalovaná vo svojom vyjadrení uviedla, že psychiatrička I. J. na pojednávaní uviedla, že simplexná demencia znamená, že pacientka má postihnuté funkcie intelektové, pamäťové a emočné. Podľa názoru žalobkyne vyjadrenie žalovanej nespochybňuje odvolacie dôvody, ktoré uviedla vo svojom odvolaní.

6. Žalovaná sa k vyjadreniu žalobkyne vyjadrila v podaní zo dňa 30.01.2022 v tom zmysle, že v snahe nezahlcovať súdy nadbytočným opakovaním vecí, sa vyjadruje len k vyjadreniam žalobkyne, ktoré považuje za nové t.j. k argumentácii žalovanej týkajúcej sa naliehavého právneho záujmu. Poukázala na to, že už vo vyjadrení zo dňa 01.12.2021 žalovaná uviedla, že v priebehu konania nastali rôzne zmeny identifikácie nehnuteľností a zopakovala, že prípadnému dedičskému konania o novoobjavenom majetku po zomrelej matke, by muselo predchádzať aj konanie o zrušení prevodu nehnuteľností s novou identifikáciou, keďže došlo k zmene čísla a výmery jednotlivých parciel, konanie o zrušení zámennej zmluvy s obcou Borinka, na ktorej obec zriadila cestnú komunikáciu a konanie o zmene dedičov.

Dôvodom prevodu nehnuteľností na syna bol vek žalovanej a jej ochorenie, keďže nie je schopná vykonávať niektoré činnosti a takýto postup nemožno považovať za účelové konanie.

7. Žalobkyňa sa k vyjadreniu žalovanej viac nevyjadrila.

8. Odvolací súd preskúmal vec v rozsahu a medziach dôvodov odvolania (§ 379, § 380 ods. 1 a § 378 ods. 1 CSP), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP), keďže sa nejednalo o prípad, v ktorom by bolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, nariadenie pojednávania si nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne nie je podané dôvodne. Súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav veci, keď vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností (§ 185 CSP) z hľadiska posúdenia dôvodnosti a opodstatnenosti uplatnenej žaloby, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil (§ 191 ods. 1 CSP) a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj náležite a dostatočne odôvodnil (§ 220 ods. 2 CSP).

9. Odvolací súd, prihliadajúc na obsah súdneho spisu a z neho vyplývajúci skutkový stav, nezistiac v postupe súdu prvej inštancie z hľadiska procesnoprávneho žiadne vady majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, sa v celom rozsahu po skutkovej a právnej stránke stotožňuje (§ 387 ods. 2 CSP) s dôvodmi týkajúcimi sa odvolaním napadnutého rozsudku prvoinštančného súdu, ktorým zamietol žalobu z dôvodu absencie naliehavého právneho záujmu a v ktorom dostatočne zodpovedal na v konaní nastolené otázky majúce pri rozhodovaní o uplatnenom nároku podstatný význam.

10. K doplneniu dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie a v záujme dôsledného vyporiadania sa s odvolacími námietkami odvolací súd udáva nasledovné.

11. Podľa ust. § 137 písm. c) CSP, žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o (c) určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

12. Podľa ust. § 80 písm. c) OSP, návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä (c) o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

13. Žalobou podľa ust. § 137 písm. c) CSP (predtým ust. § 80 písm. c) OSP) možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem (ktorý nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu). Určovacia žaloba v zmysle citovaného ustanovenia má preventívny charakter a má miesto jednak tam, kde pomocou nej možno eliminovať stav ohrozenia, práva, či neistoty v právnom vzťahu, ak zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak, jednak v prípadoch, v ktorých určovacia žaloba účinnejšie než iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Určovacia žaloba je procesným inštitútom, pre ktorý nie je rozhodujúca hmotnoprávna legitimácia strán. Úspešne ju môže podať len ten, kto má na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Naliehavý právny záujem v podstate nahrádza vecnú legitimáciu strán. Pre úspech v spore nie je nutné, aby účastníci boli subjektami práv a povinností, prípadne právneho vzťahu, ktoré majú byť určené, ale podmienkou je, aby žalobca mal naliehavý právny záujem na určení, a to na určení proti označenému žalovanému.

14. Primárnym dôvodom pre zamietnutie žaloby súdom prvej inštancie bol záver, že vo veci určenia neplatnosti sporných kúpnych zmlúv nebol daný naliehavý právny záujem na ich určení (§ 137 písm. c) CSP), pretože ak by súd prvej inštancie určil ich neplatnosť, malo by to za následok ďalší súdny spor o určenie, že nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv patria do dedičstva po zomrelej matke. S uvedeným záverom žalobkyňa nesúhlasila a namietala, že samotné posúdenie sporných kúpnych zmlúv ako neplatných by postačovalo na to, aby nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv, mohli byť predmetom dedičského konania po zomrelej matke, nie je preto dôvod, aby bola podaná žaloba o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, čím je podľa žalobkyne preukázaná danosť naliehavého právneho záujmu v zmysle ust. § 80 písm. c) OSP (resp. § 137 písm. c) CSP) a opodstatnenosť žaloby na určenie neplatnosti sporných kúpnych zmlúv a poukázala na zrušujúce uznesenie Krajského súdu v Bratislave o splnení procesného predpokladu podľa ust. § 80 písm. c) OSP v znení účinnom do 30.06.2016 spočívajúceho v tom, že v prípade určenia neplatnosti napadnutých

sporných kúpnych zmlúv by bol predmet kúpy (nehnuteľnosti) predmetom dedičského konania po matke žalobkyne. Žalovaná sa naopak stotožnila so záverom súdu prvej inštancie o absencii naliehavého právneho záujmu a mala za to, že ak by aj súd určil neplatnosť sporných kúpnych zmlúv, malo by to za následok ďalší súdny spor o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po matke, poukázala na to, že za dobu súdneho sporu nastali rôzne zmeny identifikácie nehnuteľností, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv (zmeny čísla parciel, ich výmer, uzatvorenie zámennej zmluvy s obcou C., prevodu nehnuteľností na syna žalovanej, k zrušeniu ktorých by muselo prísť a zmena dedičov - jeden dedič po smrti matky zomrel a jeho dedičmi sú manželka a deti).

15. Z obsahu súdneho spisu a výpisu z LV č. XXX, XXX, XXX pre k.ú C. (pôvodné LV č. XXX pre k.ú. C. bolo zrušené a pozemky parc. č. XXXX a parc. č. XXXX sú zapísané na LV č. XXX pre k.ú. C.) vyplýva správnosť námietok žalovanej, že práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv boli po prevode spornými kúpnymi zmluvami (v r. 1995) dotknuté ďalšou právnou zmenou; v čase od (prvého) zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu zo dňa 28.06.2017 do času rozhodnutia súdu prvej inštancie zo dňa 24.09.2021 boli sporné nehnuteľnosti preukázateľne prevedené na syna žalovanej (podľa V-5230/2020, Darovacou zmluvou podľa V-28341/2020, vklad právoplatný dňa 06.11.2020), došlo k zmene výmer parciel (napr. na LV č. XXX parc. č. XX/X, parc. č. XX/X, novovzniknutá parc. č. XX/X a parc. č. XX/X), na predmetných LV pribudli nové pozemky a stavby (na LV č. XXX nová parc. č. XX, nová stavba rodinného domu súp. č. XXX na parc. č. XX/X), pričom nie je zrejmé, v akom čase (okrem prevodu vlastníckeho práva na syna žalovanej) boli tieto zmeny vykonané. Z uvedených LV je rovnako zrejmé, že nie je na nich zapísaná poznámka o prebiehajúcom súdnom konaní (§ 159a OSP, v súčasnosti § 228 CSP) v prejednávanej veci.

16. Odvolací súd poukazuje na to, že podľa ust. § 80 písm. c) OSP bolo možné domáhať sa žalobou vydania rozhodnutia o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem, čo pokrývalo (aj) žaloby o určenie platnosti, resp. neplatnosti určitej zmluvy. Prijatím CSP s účinnosťou od 01.07.2016 bolo pôvodné ust. § 80 písm. c) OSP nahradené ust. § 137 písm. c) a d) CSP, podľa ktorých sa možno domáhať rozhodnutia o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu alebo určenia právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.Dôvodová správa k CSP uvádza, že úmyslom nového ust. § 137 CSP bolo vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určenie neplatnosti/platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a míňajú sa účelu žaloby určovacej.

17. S poukazom na rozhodnutie NS SR z 20.10.2022 sp. zn. 1Obdo/51/2021, R 1/2023 je žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu (podaná za účinnosti CSP) žalobou o určenie právnej skutočnosti podľa ust. § 137 písm. d) CSP. Jej prípustnosť je podmienená existenciou osobitného predpisu, ktorý určitú osobu oprávňuje podať týmto predpisom špecifikovanú určovaciu žalobu. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu považuje žaloby o určenie (ne)platnosti právnych úkonov podané po 01.07.2016 za žaloby o určenie právnej skutočnosti podľa ust. § 137 písm. d) CSP, ktorých prípustnosť je podmienená existenciou osobitného predpisu (sp. zn. 7Cdo/268/2019, 4Obdo/56/2020, 4Obdo/71/2020, 4Cdo/26/2021, 9Cdo/7/2021 a uznesenie sp. zn. 7Cdo/268/2019 z 25.11.2020, R 14/2021).

18. NS SR zároveň riešil aj otázku stretu právnej úpravy OSP a CSP. V uznesení NS SR sp. zn. 4Cdo/17/2019 z 29.01.2020, NS SR poukázal na rozdielnosť právnej úpravy OSP a CSP a že podľa novej právnej úpravy nie je možné žalovať neplatnosť právnych úkonov, ak to nevyplýva z osobitného predpisu. Doplnil, že táto právna úprava nebola v čase rozhodovania súdu prvej inštancie účinná a konajúce súdy tak musia úkony strán sporu (§ 470 ods. 2 CSP) posudzovať podľa účinkov a podmienok uvedených v OSP v znení účinnom v čase ich uskutočnenia, teda je potrebné osvedčiť naliehavý právny záujem výlučne vo vzťahu k pôvodne predvídanému postupu v ust. § 80 písm. c) OSP. Obdobne bola kolízia procesných predpisov ohľadne právnej úpravy určovacích žalôb riešená aj v uzneseniach NS SR sp. zn. 8Cdo/196/2019 z 18.09.2019, sp. zn. 7Cdo/139/2019 z 30.01.2020, sp. zn. 9Cdo/7/2021 z 14.04.2021, sp. zn. 6Cdo/30/2018 z 18.12.2018). Z rozhodovacej praxe NS SR tak vyplýva, že určovacia žaloba podaná za účinnosti OSP sa v súlade s ust. § 470 ods. 2 CSP posudzuje podľa OSP a je teda potrebné osvedčiť naliehavý právny záujem výlučne vo vzťahu k pôvodne predvídanému postupu v ust. § 80 písm. c) OSP, teda súdna prax po nadobudnutí účinnosti CSP pripustila skúmanie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v prípade skôr začatých konaní o určení neplatnosti právneho úkonu, čo je aj prípad prejednávanej veci.

19. Odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že žaloba žalobkyne (predtým žalobcov 1/ až 3/) bola dostatočne určitá a zrozumiteľná, aby o nej mohlo prebehnúť civilné sporové konanie (a nebol potrebný postup podľa § 129 CSP).

20. Posúdením žaloby žalobkyne naznačenými kritériami, odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie o tom, že naliehavý právny záujem žalobkyne na ňou požadovanom určení neplatnosti sporných kúpnych zmlúv nie je daný, a to ani s poukazom na ust. § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) (ďalej len „katastrálny zákon"), podľa ktorého „ak súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu alebo neplatnosti dobrovoľnej dražby, okresný úrad vyznačí stav pred týmto právnym úkonom alebo pred dobrovoľnou dražbou; to platí aj vtedy, ak právo k nehnuteľnosti bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a ak je rozhodnutie súdu záväzné pre osoby, ktorých sa táto právna zmena týka" (§ 159a OSP, v súčasnosti § 228 CSP), pretože z uvedeného ustanovenia možnosť žaloby o určenie neplatnosti právneho úkonu (ako právnej skutočnosti) nevyplýva a uvedené ustanovenie len reguluje postup okresného úradu v prípade určenia neplatnosti právneho úkonu, resp. dobrovoľnej dražby súdom (k obdobnému záveru ohľadne ust. § 40a Občianskeho zákonníka dospela aj právna veda; porovnaj I., M.: Žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu pre porušenie predkupného práva spoluvlastníka; In: C. slovenskej advokácie č. 10/2018, str. 14-20). V sporoch týkajúcich sa nehnuteľností sa často stáva, že predmetná nehnuteľnosť je v priebehu súdneho konania (viacnásobne) prevedená na inú osobu, čím sa žalobcovi komplikuje situácia s ustálením okruhu pasívne vecne legitimovaných osôb. Nebýva ničím výnimočným, že po podaní žaloby proti osobe, ktorá je v katastri nehnuteľností evidovaná ako vlastník nehnuteľnosti, dôjde k prevodu nehnuteľnosti na tretiu osobu. Podľa ust. § 44a katastrálneho zákona účastník konania je oprávnený podať na príslušnej správe katastra nehnuteľností návrh na zápis informatívnej poznámky o začatí súdneho konania, v ktorom sa uplatňujú vecné práva k nehnuteľnostiam (predtým podľa OSP aj neplatnosť právneho úkonu, ktorým sa nakladalo s nehnuteľnosťou) alebo súdneho konania o určenie neplatnosti dobrovoľnej dražby. Ak po zápise tejto poznámky do katastra nehnuteľností je nehnuteľnosť prevedená na tretiu osobu, výrok právoplatného rozsudku o.i. o určení vecného práva (podľa OSP aj o neplatnosti právneho úkonu, ktorým sa nakladalo s nehnuteľnosťou) je záväzný nielen pre žalovaného, ale aj pre osobu, ktorá nadobudla vecné právo k tejto nehnuteľnosti od žalovaného, prípadne jeho právneho nástupcu, a to bez potreby viesť proti nemu osobitné súdne konanie (§ 34 ods. 2 katastrálneho zákona). Súčasné ust. § 36a ods. 2 katastrálneho zákona nie je v súlade so znením poznámky podľa ust. § 228 ods. 2 CSP, nakoľko poznámka o súdnom konaní sa už nevzťahuje na rozsudky o určení neplatnosti právneho úkonu; tieto rozsudky sú záväzné len pre účastníkov konania a ak dôjde k právnej zmene (nehnuteľnosť nadobudne ďalší nadobúdateľ), nemožno ich už v zmysle ust. § 36a ods. 3 katastrálneho zákona zapísať do katastra nehnuteľností.

21. S ohľadom na to, že práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom prevodu podľa sporných kúpnych zmlúv bolo dotknuté ďalšími právnymi zmenami (viď ods. 15 vyššie) a nebola rozšírená subjektívna záväznosť rozhodnutia (ust. § 159a OSP pripúšťalo zápis poznámky o súdnom konaní nielen vo vzťahu k žalobe o určenie vecného práva k nehnuteľnosti (§ 228 ods. 2 CSP), ale aj o súdnom konaní o neplatnosti právneho úkonu, ktorým sa nakladalo s nehnuteľnosťou), žalobkyňou tvrdený naliehavý právny záujem na určení neplatnosti sporných kúpnych zmlúv (že určením sporných kúpnych zmlúv ako neplatných by boli nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom sporných kúpnych zmlúv, predmetom dedičského konania po zomrelej matke) nie je daný. Bolo na žalobkyni, na jej procesnej aktivite a diligencii, aby za predpokladu, že nedošlo k zabezpečeniu rozšírenej subjektívnej záväznosti rozhodnutia, zabezpečila, aby úplne a vyčerpávajúco ustálila okruh pasívne procesne legitimovaných osôb v konaní v čase rozhodovania súdu prvej inštancie.

22. Na okraj odvolací súd poznamenáva, že žalobcovia 1/ až 3 /(neskôr žalobkyňa) mali od počiatku vedenia sporu k dispozícii dostupný právny prostriedok riešenia predmetného sporu pre žalobcov, zohľadňujúci právny stav daný (už) v čase podania žaloby - smrť matky a ustálený úplný okruh dedičov po zomr. matke, a to žalobu o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich matke. Aj v prípade, že súdu by bolo (je) zrejmé, čoho sa žalobkyňa v konaní domáhala (podaním žaloby sledovala prejednanie dedičstva k nehnuteľnostiam, čo sama uvádza ako argument na preukázanie naliehavého právneho záujmu), ani pri menej formálnom procesnom postupe súdu (zohľadňujúcom závery uznesenia NS SR sp. zn. 7 Cdo 268/2019 z 25.11.2020, R 14/2021, podľa ktorého „Obsah žaloby nie je tvorený výlučne žalobným návrhom (petitum), ale aj rozhodujúcimi skutkovými tvrdeniami – opísaním skutkového deja

(causa petendi). Súd je viazaný petitom žaloby po obsahovej stránke a tento petit je potrebné vykladať v súvislosti so skutkovými tvrdeniami v žalobe. Súd má skúmať celý obsah podanej žaloby, nielen samotný žalobný návrh.“) nebolo by zo strany súdu (ani v prípade preukázanej existencie dôvodov neplatnosti sporných kúpnych zmlúv) možné formulovať výrok rozsudku tak, že by upravil žalobný návrh žalobkyne (ktorý postup by bol prípustný podľa nálezu ÚS SR sp. zn. I. ÚS 122/2012 z 03.10.2012), a to s ohľadom na povinný okruh strán žaloby o určenie, že vec patrí do dedičstva. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 5Cdo/101/2020 zo dňa 27.10.2021 (aj rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo/154/2010, 3Cdo/105/2013, 4Cdo/247/2011, sp. zn. 8Cdo/94/2018) vyplýva, že súdna prax akceptuje žaloby, ktorými sa dedič domáha určenia, že tá - ktorá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, avšak výlučne za účasti dedičov (zákonných aj závetných), ktorých je v tomto sporovom konaní potrebné považovať za nerozlučných spoločníkov v zmysle ust. § 77 ods. 1 CSP (predtým § 91 ods. 2 OSP), vystupujúcich buď na strane žalobcov (aktívna legitimácia), alebo žalovaných, popri súčasných vlastníkoch spornej nehnuteľnosti (pasívna legitimácia). Je potrebné zdôrazniť, že ani v čase podania žaloby (a ani neskôr kedykoľvek v priebehu sporu až do rozhodnutia súdu prvej inštancie) neboli stranami sporu všetci dedičia matky p. G. B. (A. B., G. F., L. B., D. E. A. a I. B., všetko dedičia na základe osvedčenia V-2 20D/590/96, Dnot 210/96 z 23.05.2000), teda nebol správne ustálený okruh strán sporu (a to podľa názoru odvolacieho súdu ani pre žalobu o určenie neplatnosti sporných kúpnych zmlúv, kde jednou zo zmluvných strán bola zomr. matka); naviac v priebehu konania žalobkyňa 2/ vzala žalobu proti žalovanej späť a žalobca 3/ zomrel a jeho dedičia (manželka O. B. a synovia I. L. B. a D. F. B.) vyhlásili, že nevstupujú do konania po žalobcovi 3/.

23. Ak podľa ust. § 137 písm. c) CSP (predtým ust. § 80 písm. c) OSP) platí, že základnou podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, v prípade jeho absencie musí súd žalobu zamietnuť ako neprípustnú, pričom ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie žaloby bez toho, aby sa zaoberal meritom veci. Berúc do úvahy naznačené predpoklady pre vyvodenie danosti naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe, je potrebné vo vzťahu k naliehavému právnemu záujmu žalobkyne na určení neplatnosti sporných kúpnych zmlúv dovodiť, že žalobkyňa takýto naliehavý právny záujem v konaní nepreukázala a z obsahu súdneho spisu nevyplývajú žiadne skutkové tvrdenia žalobkyne, ktoré by existenciu jej naliehavého právneho záujmu kvalifikovane preukazovali, v dôsledku čoho súd prvej inštancie správne žalobu žalobkyne zamietol. Nakoľko tento dôvod zamietnutia žaloby vylučuje meritórne prejedanie veci, odvolací súd napadnutý rozsudok nepodrobil odvolaciemu prieskumu ohľadne (ne)existencie dôvodov pre vyslovenie neplatnosti sporných kúpnych zmlúv.

24. Na okraj odvolací súd uvádza, že vzhľadom na nepremlčateľnosť vlastníckeho práva a dostupnosť právnych a procesne prípustných prostriedkov riešenia predmetného sporu pre žalobkyňu (ods. 22 vyššie), ktoré jej ostávajú zachované aj po rozhodnutí odvolacieho súdu v prejednávanej veci, rozhodnutie odvolacieho súdu podľa odvolacieho súdu nemožno považovať za odmietnutie spravodlivosti ani o rozpore medzi pozitívnym právom a spravodlivosťou.

25. Na základe uvedeného odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie podľa ust. § 387 ods. 1 CSP v napadnutej časti ako vecne správne potvrdil.

26. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. Vzhľadom k výsledku tohto odvolacieho konania bolo zrejmé, že úspešnou stranou odvolacieho konania bola žalovaná. Z obsahu spisu vznik trov odvolacieho konania na strane žalovanej nevyplýval, preto odvolací súd v súlade s čl. 17 základných princípov CSP prihliadol na procesnú ekonómiu a rozhodol tak, že žalovanej nárok na ich náhradu nepriznal.

27. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý

rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).
Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).
V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).